POWTÓRZENIE I UTRWALENIE WIADOMOŚCI ZE SŁOWOTWÓRSTWA

ĆWICZENIA Z TEGO ROZDZIAŁU MOGĄ TAKŻE SŁUŻYĆ DO SAMODZIELNEGO POWTARZANIA I UTRWALANIA MATERIAŁU, DLATEGO DO KAŻDEGO Z NICH PODANO ODPOWIEDZI (s. 136).

1. Podaną rodzinę wyrazów przedstaw na wykresie.

twórca, utwór, stworzony, stworzyciel, utworzyć, tworzyć, stworzyć, twórczy, twórczość, stworzenie

2. Od czasowników *czytać, biegać, prać* **utwórz wskazane słowa. Oddziel formant od podstawy słowotwórczej.**

A. Nazwa czynności: _____ , _____ ,
_____

B. Nazwa wykonawcy czynności: _____ ,
_____ , _____

C. Nazwa żeńska wykonawcy czynności: _____ ,
_____ , _____

D. Nazwa miejsca: _____ , _____ ,
_____

E. Nazwa narzędzia: _____ , _____ ,
_____

3. Dopisz wyrazy pokrewne o zabarwieniu dodatnim oraz ujemnym.

łyżka – _____ – _____

ząb – _____ – _____

dziecko – _____ – _____

starzec – _____ – _____

ścierka – _____ – _____

4. Zapisz dowolne rzeczowniki i czasowniki. Wykorzystaj podane przyrostki i przedrostki.

Przyrostki: -anie, -isko, -arka, -ik, -ość.

Rzeczowniki: _____

Przedrostki: z-, pod-, s-, bez-, roz-.

Czasowniki: _____

5. Wymień kategorie znaczeniowe rzeczowników utworzonych w ćwiczeniu 4.

_____

_____

_____

_____

6. Zbuduj rodziny wyrazów: *waga, droga, góra* **(co najmniej po siedem wyrazów). Wyodrębnij rdzenie, wypisz oboczności.**

- _____

_____

- _____

_____

- _____

_____

7. Uzupełnij notatkę.

Połączenie kilku wyrazów w jedną całość znaczeniową nosi nazwę _____, np. *maszyna do pisania, Góry Stołowe, „Syzyfowe prace”,* _____ .

Połączenie kilku wyrazów w jeden, bez użycia formantów, a przy zachowaniu cząstek fleksyjnych podstaw słowotwórczych, nazywamy _____, np. *jachtklub, Krasnystaw,* _____ .

SPRAWDŹ, ILE POTRAFISZ

JEŚLI ZROBIŁEŚ / ZROBIŁAŚ DOBRZE OKOŁO 80% ĆWICZEŃ UTRWALAJĄCYCH, MOŻESZ UZNAĆ, ŻE NIEŹLE UMIESZ SŁOWOTWÓRSTWO. TERAZ ZRÓB SOBIE SPRAWDZIAN, ŻEBY SIĘ PRZEKONAĆ, CZY JEST TAK RZECZYWIŚCIE. OCEŃ SIĘ WEDŁUG PODANYCH KRYTERIÓW (s. 142 i 143). POWODZENIA!

SPRAWDZIAN I

1. Do podanych wyrazów pochodnych dopisz podstawowe.

- _____ → zapisać
- _____ → rozpalić
- _____ → klasowy
- _____ → dzbanuszek

2. W podanych wyrazach podkreśl rdzeń i wypisz jego formy oboczne.

A. silny, siłacz, przesilenie, siła, wysiłek _____

B. strach, straszyć, wystraszyć, strasznie, przestrach _____

3. W podanych wyrazach wydziel podstawy słowotwórcze. Określ formanty.

pochwalić – _____

uliczny – _____

niezwykły – _____

skup – _____

4. Utwórz przymiotniki pochodne od podanych.

- mały – _____
- ładny – _____
- słodki – _____
- ciekawy – _____

5. Uzupełnij tabelę. Tam, gdzie nie można uzupełnić, postaw kreskę.

Wyraz podstawowy	Przedrostek	Przyrostek	Wyraz pochodny
			wypróbować
			pański
			myślenie
			najlepiej

SPRAWDŹ, ILE POTRAFISZ

SPRAWDZIAN II

1. Utwórz wskazane nazwy od czasownika *piec*.

A. czynność – _____

B. wykonawca czynności – _____

C. narzędzie – _____

D. miejsce – _____

2. Utwórz wskazane nazwy od przymiotników *piękny*, *głupi*.

A. cecha – _____

B. nosiciel cechy – _____

3. Który z podanych wyrazów jest wyrazem podstawowym?

A. staruch

B. staruszek

C. starzec

D. stary

4. Która grupa formantów odpowiada nazwom miejsc? Podaj cztery przykłady uzasadniające Twoją odpowiedź.

A. -ysko, -yk, -anie, -acz

B. -ka, -enie, ø, -ość

C. -isko, -nica, -alnia, -ownia

D. -ydło, -ek, -arz, -o-

Przykłady: _____

_____

5. Zapisz parafrazy słowotwórcze podanych wyrazów.

A. kucharka – _____

B. Mazowszanin – _____

C. wiertarka – _____

D. dostojeństwo – _____

Uwaga! Pamiętaj, że parafraza słowotwórcza wyrazu to taka jego definicja, w której powinien się zawierać wyraz podstawowy, np. *kwiatek* – ‘mały kwiat’.

6. Pogrupuj podane wyrazy – wpisz je do odpowiednich rubryk tabeli.

babsko • słodziutki • otrzymać • przekonać • chłopaczysko • starowinka • grubas • rączka • reklama

Wyrazy o znaczeniu obojętnym	Zgrubienia	Zdrobnienia

7. Napisz krótki (3–5 zdań), spójny tekst, w którym użyjesz trzech wyrazów zgrubiałych (innych niż zamieszczone w ćwiczeniu 6.). Podkreśl te wyrazy i napisz, jaki stosunek mówiącego wyrażają.

8. Pogrupuj podane wyrazy i wypełnij tabelę.

mechaniczny • śnieżnobiały • jeżozwierz • Kasprowy Wierch • rzeczpospolita • wiatr • widzimisię • rywalizacja • pole • mysi ogonek

Wyrazy proste		Wyrazy złożone		
Wyrazy niepodzielne słowotwórczo	Wyrazy podzielne słowotwórczo	Zestawienia	Zrosty	Złożenia